

Asia

EU:n lapsioikeusstrategia ja ehdotus neuvoston suositukseksi eurooppalaisen lapsitakuun käyttöönotosta

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio hyväksyi 24.3.2021 lasten oikeuksia koskevan EU-strategian sekä julkaisi ehdotuksen neuvoston suositukseksi eurooppalaisen lapsitakuun käyttöönotosta.

Strategian käsittely on alkanut neuvoston perusoikeustyöryhmässä 22.4.2021.

Suosituhehdotuksen käsittely on alkanut neuvoston sosiaaliasioiden työryhmässä 12.4.2021. Tarkoitus on hyväksyä suositus kesäkuun TSTK-neuvostossa.

Suomen kanta

Lasten oikeuksia koskeva EU:n strategia on tärkeä osa yhteiseen eurooppalaiseen ihmisoikeusperinteeseen perustuvaa strategiatyötä, joka edistää lapsen oikeuksien mahdollisimman täysimääräistä ja tosiasiallista toteutumista unionin toiminnassa ja jäsenvaltioissa. Strategia auttaa sitomaan ihmisoikeusperustan ajankohtaisiin kysymyksiin kuten digitalisaatioon ja antaa suuntaviivoja strategisten tavoitteiden toteuttamiselle myös jäsenvaltioiden omassa toiminnassa.

Suomen ensimmäinen kansallinen lapsistrategia julkaistiin 23.2.2021, ja se pohjautuu EU-strategian tavoin YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen velvoitteisiin. Suomi pitää hyvänä sitä, että samoin kuin Suomen kansallisen strategian valmistelussa, myös EU-strategiatyössä on otettu yhdeksi kantavaksi periaatteeksi lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen. Kansallisen strategian toimeenpanossa tulevat huomioitaviksi myös EU-strategian linjaukset.

EU-strategian tavoitteita konkretisoi samana päivänä annettu ehdotus suositukseksi eurooppalaisesta lapsitakuusta. Suomi pitää ehdotettua lapsitakuusuositusta tärkeänä ja kannatettavana sekä Euroopan sosiaalisen että taloudellisen kestävyysnäkökulmasta. On tärkeää asettaa yhteisiä tavoitteita ja kannustaa jäsenmaita vaikuttaviin toimiin lasten ja lapsiperheiden syrjäytymisen torjumiseksi. Suomi tukee lapsiköyhyyden vähentämistavoitetta ja sen kytkemistä peruspalvelujen saatavuuteen ja katsoo, että laadukkaalla varhaiskasvatuksella ja koulutuksella on tärkeä sivistyksellinen ja osallisuutta vahvistava rooli. Ylisukupolvisen köyhyys- ja syrjäytymisriskin torjuminen vaatii jäsenmailta kokonaisvaltaista lähestymistapaa ja osaavaa henkilöstöä kaikkiin lasten, nuorten ja perheiden palveluihin.

Komission ehdottamat ydinsuositukset ovat lähtökohtaisesti kannatettavia, mutta on tärkeää, että niiden toimeenpano ja seuranta voidaan tehdä jäsenvaltioiden järjestelmien moninaisuutta kunnioittaen. Suomi pitää tärkeänä tasapainoa universaalien ja kohdennettujen toimenpiteiden välillä. Myös varhaiskasvatuksen maksuttomuuden sijaan voisi olla realistisempaa puhua sen saavutettavuudesta siten, etteivät maksut muodosta estettä kenenkään lapsen osallistumiselle.

Suomi pitää tärkeänä, etteivät eurooppalaisen lapsitakuun toimeenpano ja seuranta tuota jäsenmaille uusia työllistäviä tai päällekkäisiä rakenteita ja painottaa tarvetta minimoida jäsenmaiden hallinnollista taakkaa. Erillisen kansallisen toimintaohjelman sijaan Suomi ehdottaa kansallisen lapsistrategian ja sen kulloisenkin toimeenpanosuunnitelman käyttämistä tässä tarkoituksessa. Erillisiä kehittämistoimia voidaan rahoittaa myös eurooppalaisten rahoitusvälineiden kuten ESR+:n avulla.

Pääasiallinen sisältö

Strategian tavoitteena on yhdistää EU:n nykyiset ja tulevat lainsäädäntö-, politiikka- ja rahoitusvälineet yhteen kehykseen. Strategiassa ehdotetaan kohdennettuja toimia kuudella aihealueella, joista jokaisessa määritellään toiminnan painopisteet tulevina vuosina. Aihealueet ovat: 1. Osallistuminen poliittiseen ja demokraattiseen elämään, 2. Sosioekonominen osallisuus, terveys ja koulutus, 3. Lapsiin kohdistuvan väkivallan torjuminen ja lastensuojelun varmistaminen. 4. Lapsiystävällinen oikeudenkäyttö, 5. Digitaali- ja tietoyhteiskunta, 6. Maailmanlaajuinen ulottuvuus, joka kattaa lapsen oikeudet suhteessa EU:n rooliin globaalissa ja monenvälisessä toiminnassa.

Sekä lasten oikeuksien EU-strategian että sitä täydentävän ehdotuksen neuvoston suositukseksi eurooppalaisen lapsitakuun käyttöönotosta tavoitteena on antaa köyhyys- ja syrjäytymisvaarassa oleville lapsille samat mahdollisuudet kuin muille. Eurooppalainen lapsitakuu on myös yksi 4.3.2021 julkaistun Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskevan toimintasuunnitelman tavoitteista. Toimintasuunnitelmassa ehdotetaan EU:n tavoitteeksi vähentää köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien määrää vuoteen 2030 mennessä vähintään 15 miljoonalla, josta vähintään 5 miljoonaa tulisi olla lapsia.

Eurooppalaisen lapsitakuun tavoitteena on edistää lasten yhtäläisiä mahdollisuuksia varmistamalla, että keskeiset palvelut kuten varhaiskasvatus, koulutus, kouluruokailu, terveydenhoito ja asianmukaiset asunnot ovat myös köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien lasten saatavilla. Kartoittaessaan lasten avuntarvetta ja suunnitellessaan kansallisia toimenpiteitä jäsenmaiden olisi otettava huomioon muita heikommassa asemassa olevien, kuten kodittomien, vammaisten, vaikeassa perhetilanteessa elävien, maahanmuuttajataustaisten, etniseen vähemmistöön kuuluvien ja sijaishuollossa olevien lasten erityistarpeet. EU myöntää näihin toimiin rahoitusta Euroopan sosiaalirahastosta (ESR+) sekä Euroopan aluekehitysrahastosta, InvestEU-ohjelmasta ja elpymis- ja palautumistukivälineestä.

Jäsenmaita kannustetaan toimittamaan komissiolle kuuden kuukauden kuluessa ehdotuksen hyväksymisestä kansalliset toimintasuunnitelmansa, joiden mukaisesti suositus pannaan täytäntöön. Komissio seuraa edistymistä talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson välityksellä ja antaa tarvittaessa maakohtaisia suosituksia.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Sopimus Euroopan unionista (SEU) artikkelit 3(3) ja 3(5)

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

EU7 Oikeus- ja sisäasiat: kirjallinen menettely 7.-12.5.2021

EU25 Sosiaaliasiat: kirjallinen menettely 7.-12.5.2021

EU30 Koulutus: kirjallinen menettely 7.-12.5.2021

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Asialla ei ole vaikutuksia talousarvioon.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Lapsioikeusstrategia COM(2021) 142 final

Ehdotus neuvoston suositukseksi eurooppalaisen lapsitakuun käyttöönotosta

COM(2021) 137 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Elina Palola, p. 0295 163 595, elina.palola@stm.fi

Sanna Koulu, p. 0295 163 671, sanna.koulu@stm.fi

EUTORI-tunnus**Liitteet****Viite**

Asiasanat	lapset, työllisyys- sosiaalipolitiikka- terveys- ja kuluttaja-asiat -neuvosto, lapsen asema
Hoitaa	OM, STM, TEM, UM
Tiedoksi	EUE, OKM, SM, VNK, YM
